

PIRLS 2006

S KAITINIAI

Progress in International
Reading Literacy Study

Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas

Turiny

Neįtikėtina naktis

4

Maisto paieška

11

Neįtikėtina naktis

Franz Hohler

Agnei buvo dešimt metų, todėl ji, netgi pusiau miegodama, sugebėdavo nueiti iš savo kambario į tualetą. Paprastai jos kambario durys būdavo šiek tiek praviros, o naktinė prieškambario lemputė apšviesdavo užtektinai – tiek, kad būtų galima nueiti į tualetą, esantį už telefono stalelio.

Vieną naktį pro telefono stalelį eidama į tualetą, Agnė išgirdo kažką panašaus į tylų šnypštimą. Tačiau ji nekreipė į tai jokio dėmesio, kadangi ėjo pusiau miegodama. Be to, garsas sklido iš toli. Tik eidama atgal į savo kambarį, ji suprato, iš kur jis sklido. Po telefono staleliu buvo didelė krūva senų laikraščių ir žurnalų, ir dabar ši krūva pradėjo judėti. Iš ten ir sklido triukšmas. Staiga krūva ėmė byrėti: dešinėn, kairėn, pirmyn, atgal, – ir ant grindų pasipylė

laikraščiai ir žurnalai. Agnė negalėjo patikėti tuo, ką išvydo, – iš po telefono stalelio lindo kriuksintis ir šnarpščiantis krokodilas.

Agnė sustingo vietoje. Išpūtusi akis ji žiūrėjo, kaip krokodilas iššliaužė iš laikraščių krūvos ir lėtai dairėsi po kambarį. Atrodė, lyg jis būtų ką tik išlindęs iš vandens – visas jo kūnas buvo šlapias. Krokodilui žengiant kilimas po juo kiaurai permirko.

Garsiai šnypšdamas, krokodilas lingavo galvą pirmyn ir atgal. Agnė sunkiai rijo seiles, žiūrėdama į krokodilo snukį su baisiai ilga dantų eile. Jis lėtai siūbavo uodegą pirmyn ir atgal. Agnė buvo skaičiusi „Žurnale apie gyvūnus“, kad taip krokodilas plaka vandenį uodega nuvydamas arba puldamas priešus.

Jos žvilgsnis krito ant paskutinio „Gyvūnų žurnalo“ numerio, kuris iškrito iš krūvos ir gulėjo prie jos kojų. Ji vėl buvo priblokšta. Anksčiau ant žurnalo viršelio buvo didelio krokodilo ant upės kranto nuotrauka. Dabar upės krantas buvo tuščias!

Agnė pasilenkė ir pakėlė žurnalą. Tą akimirką krokodilas taip smarkiai mostelėjo uodega, kad sudaužė ant grindų stovėjusią didelę vazą, kurioje buvo pamerktos saulėgražos, ir saulėgražos pasklido ant grindų. Padariusi staigų šuolį, Agnė atsidūrė savo miegamajame. Ji užtrenkė duris ir pristūmė prie durų lovą. Ji pastatė užtvarą, kuri turėjo apsaugoti ją nuo krokodilo. Tada su palengvėjimu atsiduso.

Bet paskui vėl suabejojo. O jei gyvūnas yra tiesiog alkanas? Galbūt, norint priversti krokodilą išeiti, reikėtų jam duoti ko nors paėsti?

Agnė vėl pažvelgė į žurnalą apie gyvūnus. Jei krokodilas galėjo iššliaužti iš nuotraukos, tai tikriausiai ir kiti gyvūnai gali tą patį. Agnė paskubomis vertė žurnalą, kol sustojo prie pulko flamingų džianglių pelkėje. „Kaip tik tai, ko reikia“, – pagalvojo ji. Jie panašūs į gimtadienio tortą krokodilams.

Staiga pasigirdo garsus smūgis ir pro suskilusias duris išlindo krokodilo uodegos galiukas.

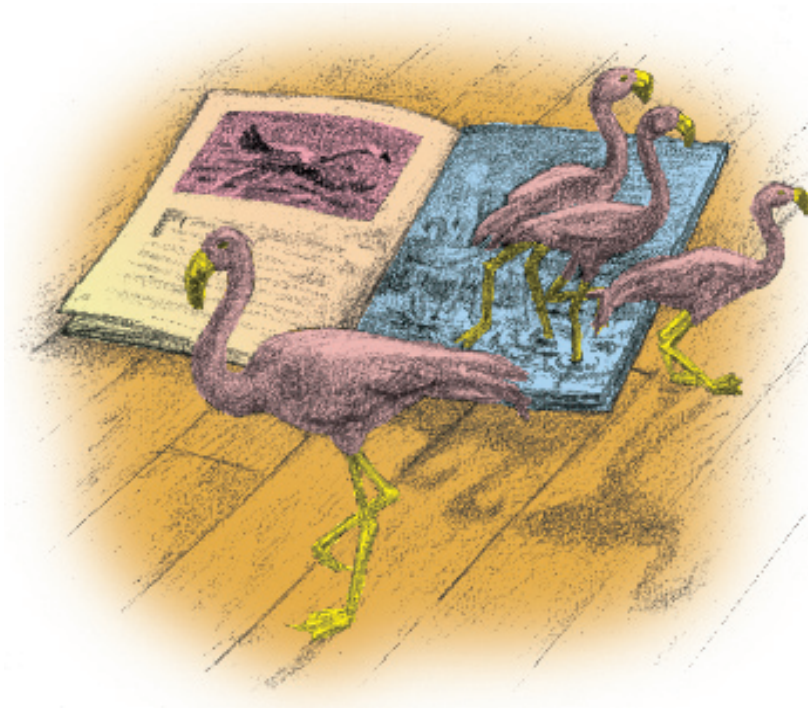
Agnė greitai pakėlė flamingų nuotrauką prie skylės duryse ir sušuko taip garsiai, kaip tik galėjo:

– Lėkit iš pelkės! Štiš! Štiš!

Tada pro skylę duryse ji įmetė žurnalą į prieškambarį, pradėjo ploti rankomis, šaukti ir spiegti.

Ji vos galėjo patikėti tuo, kas įvyko po to. Staiga visas prieškambaris prisipildė klykaujančių, smarkiai sparnais plasnojančių ir ilgomis liesomis kojomis bėgiojančių flamingų. Agnė pamatė vieną paukštį, griebiantį nuo kablio jos mamos skrybėlę, o kitą vaikštinėjantį su saulėgraža snape. Ji taip pat matė, kaip vienas flamingas pradingo krokodilo nasruose. Dviem greitais kąsniais krokodilas prarijo flamingą ir greitai ėmėsi kito – to, kuris buvo su saulėgraža snape.

Po dviejų flamingo porcijų pasisotinęs ir patenkintas krokodilas atsigulė vidury prieškambario. Kai jis užsimerkė ir daugiau nejudėjo, Agnė tyliai atidarė duris ir įslinko į prieškambarį.

Ji padėjo tuščią žurnalo viršelį priešais krokodilo nosį.

– Prašau, – sušnibždėjo ji, – prašau, eik namo.

Ji nusėlino atgal į miegamąjį ir pažvelgė pro skylę duryse. Krokodilas vėl buvo ant žurnalo viršelio. Tada ji atsargiai nuėjo į svetainę, kurioje flamingai buvo susispietę aplink sofą ir stovėjo ant televizoriaus. Agnė

atvertė žurnalo puslapį, kuriame buvo tuščia nuotrauka.

– Ačiū jums, – pasakė ji, – labai jums ačiū. Dabar galite grįžti į savo pelkę.

Ryte jai buvo labai sunku paaiškinti tėvams, iš kur ant grindų atsirado milžiniška šlapia dėmė ir kas sulaužė duris. Jie nepatikėjo pasakojimu apie krokodilą, nors mamos skrybėlės niekur nebuvo galima rasti.

Adaptuota iš Franz Hohler pasakojimo *Eine Wilde Nacht* iš knygos *Der Große Zwerg und Andere Geschichten*, išleistas Deutscher Taschenbuch Verlag, Miunchenas, Vokietija, 2003. Iliustracijų autorinės teisės priklauso IEA, 2003. Medžiaga naudojama nepažeidžiant autorių teisių.

I dalies pabaiga

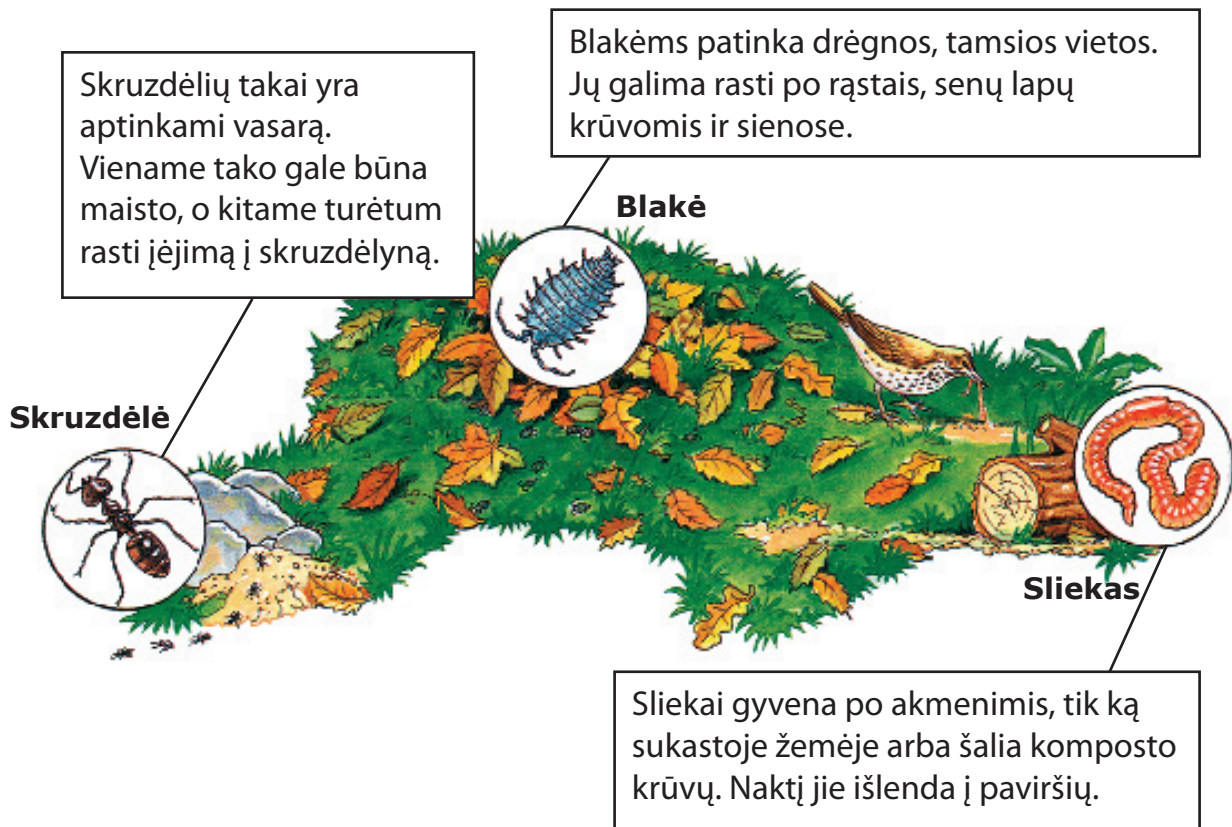
**Prašome atsiversti
klausimų sąsiuvinį.**

Maisto paieška

Čia yra trys bandymai apie tai, ką ėda maži padarėliai ir kokiais būdais jie ieško maisto. Pirmiausia tau reikia rasti tikrų skruzdėlių, blakių ir sliekų. Elkis su jais atsargiai, o kai baigsi tyrinėti, būtinai padėk juos ten, kur radai.

- Sek skruzdėlių taku
- Stebėk blakes
- Padaryk sliekyną

Kur rasti skruzdėlių, blakių ir sliekų

Sek skruzdėlių taku

Skruzdėlės gyvena kartu skruzdėlynuose. Kai skruzdėlė randa maisto, ji padaro taką, kad ir kitos galėtų eiti paskui ją. Norėdamas atlikti šį bandymą, turėsi rasti skruzdėlyną. Tau taip pat reikės šių dalykų: lapo popieriaus, mažo gabaliuko obuolio ir saujos žemių.

1. Obuolio gabaliuką padėk ant popieriaus lapo, o lapą padėk netoli skruzdėlyno. Palauk, kol kelios skruzdės ras obuolį. Jos visos turėtų eiti tuo pačiu taku.
2. Pastumk obuolį į kitą vietą. Ar skruzdėlės eina tiesiai prie jo?
3. Dabar ant popieriaus lapo užberk žemių taip, kad uždengtum taką. Kurį laiką skruzdės turėtų blaškytis. Ar jos padarė kitą taką?

Kas atsitinka?

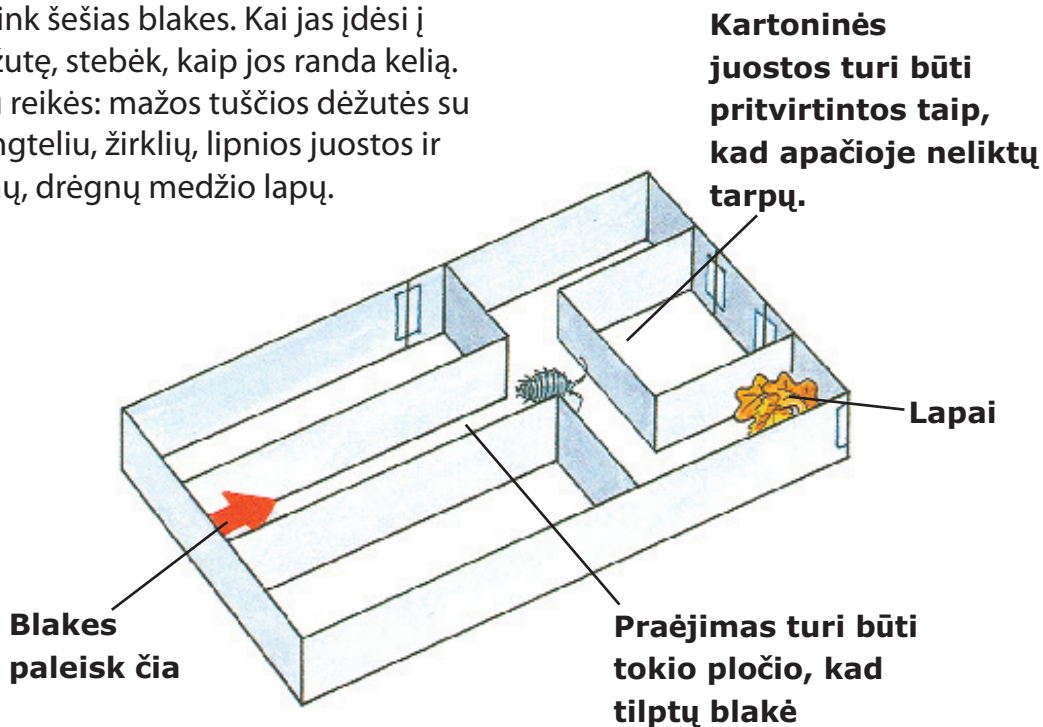
Net pastūmus maistą į kitą vietą, skruzdės eina senu taku tol, kol yra padaromas naujas.

Kodėl?

Radusi maisto, skruzdėlė išskiria specialias chemines medžiagas, kurių kvapu pažymi taką. Kitos skruzdėlyno skruzdės jaučia šį kvapą savo antenomis arba čiuptuvėliais.

Stebėk blakes

Blakės turi jautrius čiuptuvėlius. Padaryk tokią dėžutę, paskui į indelį surink šešias blakes. Kai jas įdėsi į dėžutę, stebėk, kaip jos randa kelią. Tau reikės: mažos tuščios dėžutės su dangteliu, žirklių, lipnios juostos ir senų, drėgnų medžio lapų.

1. Iš dėžutės dangtelio padaryk tris ilgas juostas, iš kurių suformuok praėjimus taip, kaip parodyta paveikslėlyje.
2. Leisk blakėms eiti praėjimu po vieną. Pasiekusios praėjimo galą, kai kurios blakės pasuks į kairę, o kai kurios – į dešinę.
3. Dešinėje dėžutės pusėje padėk drėgnų lapų. Tada vėl paleisk blakes į dėžutę. Į kurią pusę jos nuėjo?

Kas atsitinka?

Blakės pasuks į dešinę – ten, kur yra maisto.

Kodėl?

Blakės jaučia maistą savo čiuptuvėliais. Jie padeda joms rasti lapus.

Padaryk sliekyną

Sunku tyrinėti sliekus, nes jiems nepatinka šviesa. Vos tik pajutę šviesą, jie rangosi, bandydami vėl atrasti tamsią vietą. Kad galėtum stebėti, kaip sliekai gyvena ir maitinasi, padaryk sliekyną, kaip čia pavaizduota. Tada surask du ar tris sliekus bandymui atlikti. Svarbu prisiminti, kad negalima sliekų

traukti, nes gali juos sužeisti. Jie turi šerelius, kurie tvirtai sukimba su žeme.

Tau reikės:

- Batų dėžės
- Lipnios juostos
- Rašiklio
- Žirklių
- Didelio plastmasinio butelio
- 1 puodelio smėlio
- 3 puodelių drėgnos, purios žemės
- Mažų svogūno ir bulvės kubelių

1. Prie vieno batų dėžės šono lipnia juosta pritvirtink jos dangtį taip, kad jis atsidarytų kaip durelės. Dėžės viršuje rašikliu pradurk skylės, kad į sliekyną galėtų patekti šviesa ir oras.

2. Nupjauk butelio viršų. Tada į jį sluoksniais supilk žemes ir smėlį, jų nespausdamas. Ant viršaus pa-barstyk bulvės ir svogūno kubelių.

3. Atsargiai įmesk sliekus, tada pastatyk butelį dėžėje ir uždaryk dureles. Keturioms dienoms palik ją lauke, vėsioje ir sausoje vietoje.

4. Po keturių dienų grįžk ir pažiūrėk į butelį. Kaip pasikeitė smėlis ir žemė?

Nepamiršk: Baigęs bandymą, padėk sliekus ten, kur juos radai.

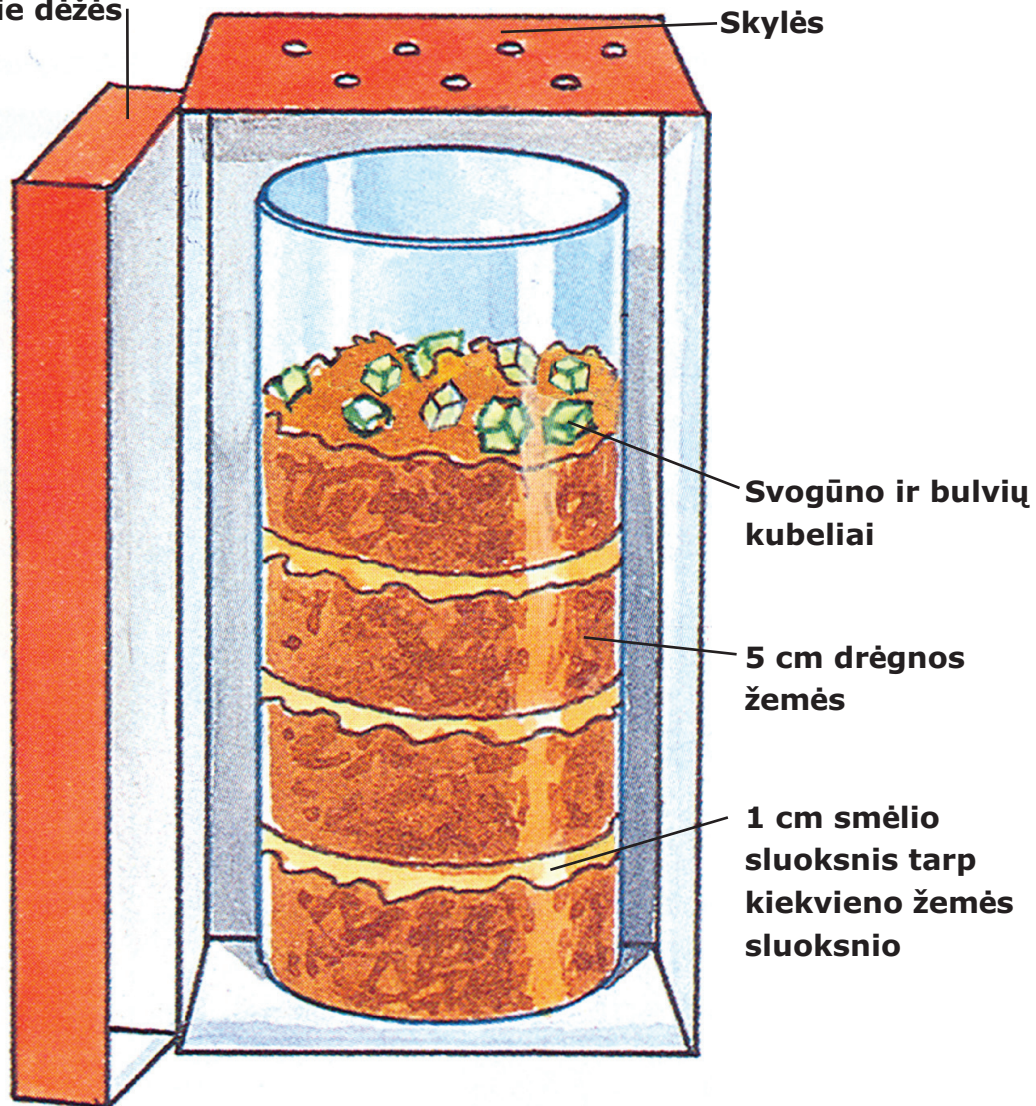
Kas atsitinka?

Po keturių dienų smėlio ir žemės sluoksniai bus susimaišę vienas su kitu.

Kodėl?

Sliekai sumaišo smėlį su žeme, nes jie lenda į paviršių paėsti, o po to vėl rausiasi žemyn, kuometoliau nuo šviesos.

**Dangtis, pritvirtintas
prie dėžės**

Iš skyriaus *Gyvūnų stebėjimas* iš knygos *Didžioji Usborno eksperimentų knyga*, išleistos Usborne Publishing Ltd., Londonas, 1996. Tekstas naudojamas nepažeidžiant autorių teisių.

Sustok

II dalies pabaiga.
Prašome atsiversti klausimų
sąsiuvinį.

PIRLS2006

SKAITINIAI

Progress in International
Reading Literacy Study

Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas